

Valsts izglītības
satura centrs

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

DARBĪBAS PROGRAMMAS "IZAUGSME UN NODARBINĀTĪBA" VALSTS IZGLĪTĪBAS SATURA CENTRA ESF PROJEKTS
"PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS IESTĀŽU EFEKTĪVA PĀRVALDĪBA UN PERSONĀLA KOMPETENCES PILNVEIDE"
(VIENOŠANĀS NR. 8.5.3.0/16/I/001)

Modulis

"Sabiedrības un cilvēka drošība (2.līmenis)"

2020
(aktualizēts 2012. gada variants)

Aprobācijas koordinatores: Anna Reinika,
Mairita Šperliņa-Priedīte

MODUĻA "Sabiedrības un cilvēka drošība (2. līmenis)" APRAKSTS

Moduļa mērķis	Sekmēt izglītojamo spējas un prasmes pieņemt fiziskajai, psihiskai un sociālajai drošībai un veselībai labvēlīgus lēmumus, preventīvi novērst nelaimes gadījumus sadzīvē un darbā, veidojot drošu un veselībai nekaitīgu apkārtējo vidi, lietojot iegūtās zināšanas praksē.
Moduļa uzdevumi	Attīstīt izglītojamo prasmes: 1. Izvēlēties valsts vai pašvaldības institūcijas, kurās vērsties pēc palīdzības sabiedrības drošības jomā, sameklēt atbildīgās institūcijas/personas kontaktinformāciju un sazināties ar to. 2. Raksturot drošu un veselībai nekaitīgu darba vidi, analizēt nelaimes gadījumu darbā un arodslimību rašanās iemeslus. 3. Pieņemt savai un līdzcilvēku fiziskajai un garīgajai veselībai labvēlīgus lēmumus, īstenot tos. 4. Novērtēt situāciju vides aizsardzības jomā, lai ievērotu un popularizētu zaļās domāšanas principus.
Moduļa ieejas nosacījumi	Apgūta moduļa "Sabiedrības un cilvēka drošība (1. līmenis)" programma.
Moduļa apguves novērtēšana	Moduļa "Sabiedrības un cilvēka drošība (2.līmenis)" apguves noslēgumā izglītojamie kārto pārbaudījumu. Pārbaudījumā demonstrē visu modulī definēto sasniedzamo rezultātu apguvi. Pārbaudījumā tiek iekļauti: 1) teorētisko zināšanu pārbaude (tests), ietverot jautājumus par visiem moduļa tematiem, 2) pētnieciskais darbs par kādu modulī apskatītu tematu/problēmu.
Moduļa nozīme un vieta kartē	Moduli „Sabiedrības un cilvēka drošība (2. līmeni)” īsteno kā mūžizglītības moduli profesionālās vidējās un profesionālās tālākizglītības programmās. Moduļa saturs, kas apgūstams obligātās veselības izglītības stundās, atbilstoši normatīvo aktu prasībām, netiek integrēts citos moduļos vai mācību priekšmetos.

MODUĻA Sabiedrības un cilvēka drošība (2. līmenis) SATURS

Sasniedzamais rezultāts	Temats	Ieteicamais saturs	Mācību sasniegumu apguves līmeņu apraksti		Metodiskais nodrošinājums	
			Vidējs apguves līmenis	Optimāls apguves līmenis	Metodiskie paņēmieni un mācību organizācijas formas	Idejas īstenošanai
<p>1. Spēj: izvēlēties valsts vai pašvaldību institūcijas, kurās vērsties pēc palīdzības sabiedrības drošības jomā, sameklēt atbildīgās institūcijas/personas kontaktinformāciju un sazināties ar to.</p> <p>Zina: valsts un pašvaldību institūciju darbības virzienus un galvenās funkcijas sabiedrības drošības jautājumu risināšanā.</p> <p>Izprot: valsts un pašvaldību institūciju lomu sabiedrības drošības jautājumu risināšanā.</p>	<p>1.1. Valsts un pašvaldību kompetence sabiedrības drošības jomā.</p> <p>(10% no moduļa kopējā apjoma)</p>	1.1.1. Valsts un pašvaldību institūcijas, to galvenie darbības virzieni.	Nosauc valsts un pašvaldību institūcijas, kas veic uzraudzību sabiedrības drošības jomā.	Identificē valsts un pašvaldību institūcijas, kas veic uzraudzību sabiedrības drošības jomā, izskaidro to darbības virzienus, minot piemērus.	Informācijas tehnoloģiju izmantošana. Pārrunas.	Izglītojamie, izmantojot interneta resursus, meklē un identificē tās valsts un pašvaldību iestādes, kuru pienākumos ietilpst uzraudzīt un kontrolēt sabiedrības drošību. Iegūto informāciju pārrunā un iespēju robežās papildina ar saviem novērojumiem un pieredzi.
		1.1.2. Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests, tā darbības virzieni, galvenās funkcijas un tiesības.	Nosauc Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta darbības pamatvirzienus un galvenās funkcijas.	Raksturo ar piemēriem Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta darbības virzienus, galvenās funkcijas un tiesības.	Mācību ekskursija. Intervija.	Izglītojamie dodas mācību ekskursijā uz tuvāko Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta teritoriālo struktūrvienību, intervē darbiniekus (glābējus) par dienesta darbības virzieniem un galvenajām funkcijām.
		1.1.3. Valsts un pašvaldības policija, darbības virzieni, galvenās funkcijas un tiesības.	Nosauc Valsts policijas un pašvaldības policijas darbības pamatvirzienus un galvenās funkcijas.	Izskaidro ar piemēriem Valsts policijas un pašvaldības policijas darbības virzienus, galvenās funkcijas un tiesības.	Vieslekcija.	Izglītības iestādē viesojas Valsts policijas un pašvaldības policijas pārstāvji, kuri informē par to pārraudzībā esošajiem sabiedrības drošības jautājumiem, galvenajām funkcijām un tiesībām.

		1.1.4. Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests, tā darbības virzieni, galvenās funkcijas.	Nosauc Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta darbības pamatvirzienus un galvenās funkcijas. Apraksta situācijas, kurās nepieciešams vērsties pie ģimenes ārsta, paskaidro kā sazināties ar viņu un/vai pierakstīties vizītei.	Raksturo ar piemēriem Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta darbības virzienus un galvenās funkcijas. Ar piemēriem skaidro situācijas, kurās jāvērstas pie ģimenes ārsta, nosauc veidus kā sazināties ar viņu un/vai pierakstīties vizītei, paskaidro ģimenes ārsta lomu saslimšanu diagnostikā un ārstēšanā.	Videomateriālu skatīšanās. Situācijas analīze.	Videofilmu un internetā atlasītu ziņu dienestu sagatavoto sižetu skatīšanās par Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta darbību ikdienā. Izglītojamie analizē redzētās situācijas un dalās savā pieredzē.
		1.1.5. Zemessardze, tās darbības virzieni, galvenās funkcijas.	Nosauc Zemessardzes darbības pamatvirzienus un galvenās funkcijas.	Raksturo ar piemēriem Zemessardzes darbības virzienus un galvenās funkcijas.	Vieslekcija. Jautājumi un atbildes.	Izglītojamie klausās Zemessardzes pārstāvju stāstījumu par galvenajiem Zemessardzes darbības virzieniem un funkcijām, uzdod jautājumus.
2. Spēj: veidot drošu un veselībai nekaitīgu darba vidi, analizēt nelaimes gadījumu darbā un arodslimību rašanās iemeslus. Zina: darba aizsardzības organizēšanas un uzraudzības pamatprincipus, nozarei specifiskos darba vides riskus, to novēršanas vai samazināšanas pasākumus.	2.1. Darba aizsardzības organizācija. (50% no moduļa kopējā apjoma)	*2.1.1. Darba aizsardzības sistēmas uzraudzības posmi, veicamās darbības, dokumentācija.	Nosauc darba aizsardzības sistēmas uzraudzības posmus, veicamās darbības un galvenos darba aizsardzību reglamentējošos dokumentus.	Izskaidro katrā darba aizsardzības sistēmas uzraudzības posmā veicamās darbības un analizē normatīvajos dokumentos atrodamo informāciju.	Avotu analīze.	Izglītojamie iepazīstas ar pieejamo informāciju Latvijas Republikas normatīvajos aktos par darba aizsardzības sistēmas uzraudzības posmiem un veicamajām darbībām. Grupās apkopo un analizē iegūto informāciju.
		*2.1.2. Darba vides risku konstatēšana, novērtēšana, novēršana un mazināšana.	Nosauc nozarei specifiskos iespējamos darba vides riskus, to ietekmi uz veselību un saistību ar obligātajām veselības pārbaudēm. Vispārīgi apraksta konkrētu	Nosauc un skaidro nozarei specifiskos iespējamos darba vides riskus, to ietekmi uz veselību un saistību ar obligātajām veselības pārbaudēm. Analizē konkrētu situāciju darba vides risku	Praktiskais uzdevums. Diskusija.	Izmantojot vienkāršu darba vides riska identificēšanas metodi, izglītojamie apseko darbavietas, mēģinot noskaidrot būtiskākos darba vides riska faktoros. Balstoties uz iegūto informāciju, grupās diskutē par veicamajiem

Izprot: darba aizsardzības sistēmas būtību.			situāciju darba vides risku noteikšanai un novēršanai. Raksturo darba aizsardzības līdzekļu lietošanas nepieciešamību darbinieku veselības saglabāšanai.	noteikšanai un novēršanai. Raksturo darba aizsardzības līdzekļu lietošanas nepieciešamību darbinieku veselības saglabāšanai.		pasākumiem, kas paredzēti darba vides riska samazināšanai.
		*2.1.3. Darba aizsardzības prasību neievērošanas sekas.	Nosauc darba aizsardzības prasību neievērošanas sekas (nozarei specifiskos nelaimes gadījumus darbā, arodslimības).	Izskaidro nelaimes gadījumu un arodslimību rašanās cēloņus.	Informācijas tehnoloģiju izmantošana. Prezentācija. Diskusija.	Izglītojamie, izmantojot interneta resursus, sameklē informāciju vai statistikas datus par nelaimes gadījumiem darbā un/vai arodslimībām konkrētā nozarē pēdējo gadu laikā. Veido prezentāciju par konkrēto nozari un, pamatojoties uz iegūtajiem datiem, diskutē par reālām darba vides situācijām, kuru dēļ notiek nelaimes gadījumi, rodas un progresē arodslimības.
3. Spēj: pieņemt savai un līdzcilvēku fiziskajai un psihiskajai veselībai labvēlīgus lēmumus, īstenot tos. Zina: veselīga dzīvesveida principus, iespējamos riska faktorus (t.sk. pašvērtējums, sociālā vide, izdegšanas sindroms), psihosomatiskos traucējumus, to	3.1. Veselības mācība. (20% no moduļa kopējā apjoma)	3.1.1. Izvēles brīvība, veselība kā indivīda izvēle.	Nosauc savas rīcības piemērus, kas var ietekmēt personīgo vai citu cilvēku veselību. Izstāsta, kur un pēc kādas palīdzības vērsties. Izskaidro, kas ir savai un līdzcilvēku veselībai labvēlīgs lēmums.	Minot konkrētus piemērus, izskaidro saikni starp rīcību un tās radītajām sekām - slimību attīstību,. Skaidro veselībai labvēlīgu lēmumu pieņemšanas un to īstenošanas nozīmību.	Domu karte. Diskusija.	Izglītojamie veido domu karti, atbildot uz jautājumiem, kā mana rīcība ietekmē manu veselību un kā mana rīcība ietekmē citu cilvēku veselību. Diskutē par vienu vai vairākām aktuālām veselības tēmām.
		3.1.2. Sociālās vides loma veselību ietekmējošo paradumu izvēlē.	Nosauc sociālos riska faktorus, kas spēj ietekmēt fizisko un psihisko veselību.	Nosauc un izskaidro sociālos riska faktorus, kas spēj ietekmēt fizisko un psihisko veselību.	Darbs ar tekstu.	Izglītojamie lasa pedagoga atlasītos tekstus par dažādām dzīves situācijām. Izglītojamie tajos sameklē informāciju par cilvēka

<p>cēloņus, izpausmes un profilakses pasākumus, zina, kur vērsties pēc palīdzības.</p> <p>Izprot: veselīga dzīvesveida principus (t.sk. fiziskās un psihiskās veselības savstarpējo vienotību) un profilakses pasākumu nozīmīgumu.</p>				Analizē situāciju cēloņus un sekas.		veselības sociālajiem riskiem, apkopo informāciju un analizē to.
	3.1.3. Pašvērtējuma nozīme veselību veicinoša dzīvesveida īstenošanā.	Nosauc piemērus, kā pašvērtējums ietekmē veselību veicinošu dzīvesveidu.		Nosauc piemērus un izskaidro, kā pašvērtējums ietekmē veselību veicinošu dzīvesveidu.	Grupu darbs. Diskusija.	Izglītojamie darbojas grupās – viena grupa nosauc cilvēka ar augstu pašvērtējumu īpašības, otra grupa – cilvēka ar zemu pašvērtējumu īpašības. Izglītojamie diskutē, piemēram, par jautājumiem kā paaugstināt pašvērtējumu, kā var ietekmēt pārāk augsts vai pārāk zems pašvērtējums.
	*3.1.4. Fiziskās un psihiskās veselības savstarpējā ietekme, slimību profilakse. Psihosomatiskie traucējumi, to cēloņi.	Skaidro, kas ir veselīgs dzīvesveids (t.sk. fiziskās un psihiskās veselības savstarpējo ietekmi). Nosauc psihosomatiskos traucējumus un to cēloņus.		Pamato veselīga dzīvesveida (t.sk. fiziskās un psihiskās veselības) nozīmīgumu. Raksturo ar piemēriem psihiskās veselības ietekmējošos faktorus (piem., bioloģiskie faktori, ārējie faktori, pieredze). Izskaidro, kas ir psihosomatiskās slimības un kāda ir to profilakse.	Vieslekcija. Diskusija.	Uz izglītības iestādi tiek uzaicināts psihosomatiskās medicīnas speciālists, kurš izskaidro ķermeņa, psihs un sociālo faktoru mijiedarbību un to lomu slimību un traucējumu izcelsmē. Izglītojamie diskutē par psihosomatisko slimību cēloņiem un profilaksi.
	*3.1.5. Izdegšanas sindroms un garīgā pārslodze. (t.sk. mobings, bosings, ņirgāšanās u.c.).	Nosauc izdegšanas sindroma un garīgās pārslodzes izpausmes.		Izskaidro izdegšanas sindroma un garīgās pārslodzes cēloņus, izpausmes un profilaksi.	Intervija. Grupu darbs. Prezentācija.	Izglītojamie intervē vienaudžus par metodēm, kā viņi pārvar garīgās pārslodzes rezultātā radušos stresu. Pēc rezultātu iegūšanas grupās analizē biežāk konstatētās atbildes un prezentē iegūtos secinājumus.

		3.1.6. Medikamentu racionāla un atbildīga lietošana.	Nosauc jautājumus, kas jāuzdod ārstam vai farmaceitam par medikamentu drošu lietošanu. Skaidro, kas ir medikamentu (t.sk. pretsāpju zāļu, antibiotiku) atbildīga lietošana, ko nozīmē rezistences veidošanās.	Nosauc jautājumus, kas jāuzdod ārstam vai farmaceitam par medikamentu drošu lietošanu, un pamato savu jautājumu izvēli. Skaidro medikamentu (t.sk. pretsāpju zāļu, antibiotiku) atbildīgas lietošanas nozīmi un rezistences veidošanos.	Izpēte. Diskusija.	Izglītojamie izpēta biežāk lietoto medikamentu (piem., pretsāpju, saaukstēšanās slimību u.c.) lietošanas instrukcijas, pievēršot uzmanību sastāvam, lietošanas indikācijām, kontrindikācijām, lietošanai grūtniecības laikā u.c. Pēc izpētes diskutē par medikamentu racionālu lietošanu.
4. Spēj: novērtēt situāciju vides aizsardzības jomā, lai ievērotu un popularizētu zaļās domāšanas principus. Zina: tautsaimniecības nozaru vides kvalitātes pamatprasības, kaitējuma draudus videi un veicamos preventīvos pasākumus. Izprot: vides aizsardzības problemātiku pasaulē un Latvijā, svarīgāko vides aizsardzības deklarāciju, konvenciju un direktīvu nozīmi vides ilgtspējīgas attīstības veidošanā.	4.1. Vides aizsardzība.** (20% no moduļa kopējā apjoma)	4.1.1. Vides aizsardzības pamatnostādnes pasaulē, ES un Latvijā. Svarīgākās vides aizsardzības deklarācijas, konvencijas, direktīvas.	Nosauc vides aizsardzības problēmas pasaulē, ES un Latvijā.	Raksturo svarīgākās vides aizsardzības deklarācijas, konvencijas un direktīvas.	Avotu analīze. Diskusija.	Izglītojamie apkopo un analizē pieejamo informāciju par vides aizsardzības pamatnostādņēm pasaulē, ES un Latvijā. Izglītojamie apspriež jautājumu par vides aizsardzības prasību nodrošināšanu un ekonomikas ilgtspējības attīstību. Izglītojamie skaidro negatīvās un pozitīvās iezīmes, piedāvā videi un ekonomikai draudzīgus risinājumus.
		*4.1.2. Tautsaimniecības nozaru vides kvalitātes pamatprasības (piesārņojuma filtrēšana, notekūdeņu attīrīšana, gaisa kvalitātes uzlabošana u.c.).	Nosauc tautsaimniecības nozares, kurās ir jāveic vides aizsardzības pasākumi, akcentējot vides aizsardzības pasākumus apgūstamajā (profesijā) nozarē.	Raksturo tās tautsaimniecības nozares, kurām ir jāpievērš lielāka uzmanība vides uzraudzībā. Izskaidro vides aizsardzības pasākumu nepieciešamību apgūstamajā (profesijā) nozarē.	Mācību ekskursija apgūstamās (profesijas) nozares uzņēmumā.	Izglītojamie sadalās grupās. Katrai grupai ekskursijas laikā ir jānovērtē kāds atsevišķs uzņēmuma objekts vides tīrības/piesārņotības jomā. Pēc ekskursijas katra grupa informāciju apkopo, izvērtē un prezentē, akcentējot nepieciešamos vides aizsardzības pasākumus.

<p>5. Spēj: atbildīgi pieņemt lēmumus par darba tiesisko attiecību uzsākšanu, darba uzdevumu veikšanu un darba tiesisko attiecību izbeigšanu.</p> <p>Zina: darba tiesību pamatjautājumus.</p> <p>Izprot: darba tiesisko attiecību normatīvā regulējuma nozīmīgumu.</p>	<p>5.1. Darba tiesības.***</p>	<p>* 5.1.1. Darba tiesību pamatjautājumi (t.sk. darba līgums un darba koplīgums).</p>	<p>Formulē darba tiesību regulējuma pamatus, darbinieka tiesības un pienākumus, darba devēja tiesības un pienākumus. Apraksta kolektīvo darba tiesību būtību, to nozīmi; darbinieka un darba devēja attiecību regulējumu.</p>	<p>Skaidro darba tiesību regulējumu, darba līguma būtību un nozīmi. Skaidro kolektīvo darba tiesību būtību un nozīmi; izstrādā priekšlikumus darbinieka un darba devēja attiecību regulējumam.</p>	<p>Debates.</p>	<p>Pedagogs vai izglītojamie piedāvā apspriešanai darba līgumu piemērus un analizē to saturu, izsaka priekšlikumus līguma pilnveidei.</p>
<p>*Tēmas, kuras ieteicams apgūt profesionālās tālākizglītības programmā. **No tēmas "Vides aizsardzība" var atteikties, ja tiek apgūts mūžizglītības kompetenču satura modulis "Zaļās prasmes". ***No tēmas "Darba tiesības" var atteikties, ja tiek apgūts mūžizglītības kompetenču modulis "Sociālās un pilsoniskās prasmes" vai vispārējās vidējās izglītības sociālās un pilsoniskās mācību jomas mācību priekšmeta kurss profesionālās vidējās izglītības programmās.</p>						

Ieteicamie avoti

- Aizsargjoslu likums [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=42348>
- Animācijas filmas par darba vides jautājumiem [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: <https://www.napofilm.net/lv/napos-films/films>
- Atgādne nodarbinātajiem par elektromagnētisko lauku [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: [http://www.vdi.gov.lv/files/atgadne_elektromagnetiskais_lauks_final\(1\).pdf](http://www.vdi.gov.lv/files/atgadne_elektromagnetiskais_lauks_final(1).pdf)
- Atgādne nodarbinātajiem par vibrāciju [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: http://petijumi.mk.gov.lv/sites/default/files/file/atgadne_Vibracija.pdf
- Atgādne nodarbinātajiem, kas pakļauti bioloģiskajiem riskiem [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: <http://osha.lv/lv/publications/files/atgadne-biologiskie-riski.pdf>
- Bamberg K. Ģeoloģija un hidroģeoloģija. – Rīga: Zvaigzne, 1993.
- Biotopu rokasgrāmata. – Rīga: Preses nams, 2000.
- Civilā aizsardzība. Minimālās prasības civilās aizsardzības kursa saturam vispārējā un profesionālajā izglītībā. Prezentācija [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: https://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/civila_aizsardziba.pdf
- Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/282333-civilas-aizsardzibas-un-katastrofas-parvaldisanas-likums>
- Clapham W. B., JR. Natural ecosystems. – New York: Macmillan Publishing Co., Inc., 1993.
- Darba aizsardzības apmācību metodes. – Rīga: Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība, Labklājības ministrija, 2010 [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: http://stradavesels.lv/Uploads/2014/02/12/Darba_aizsardzibas_apmacibas_metodes.pdf
- Darba aizsardzības likums [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=26020>
- Darba devēja rokasgrāmata. – Rīga: Latvijas Darba devēju konfederācija, 2010 [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: http://www.lm.gov.lv/upload/darba_devejiem/darb_dev_rok.pdf
- Darba drošība. – Rīga: Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība, Labklājības ministrija, 2010 [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: http://stradavesels.lv/Uploads/2014/02/12/Darba_drosiba.pdf

Darba higiēna. – Rīga: Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība, Labklājības ministrija, 2010 [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: http://stradavesels.lv/Uploads/2014/02/12/Darba_higiēna.pdf

Dokumentālā filma "Dabas stihijas" – 1. epizode [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: www.youtube.com/watch?v=X4hbDsdNg5k

Drošības prasības, veicot darbus elektroietaisēs [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: <http://www.vdi.lv/admin/files/info%20materiaali/1.1.pdf>

Ergonomika darbā. – Rīga: Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība, Labklājības ministrija, 2010 [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: <http://stradavesels.lv/Uploads/2014/02/12/Ergonomika.pdf>

Gavrilova G. Jūraszāles. Latvijas daba. – Rīga: Latvijas enciklopēdija, 1995.

Grīnberga M., Rīdūze L., Veģere I. Cilvēks vidē. – Rīga: Zvaigzne, 2004.

Hakanson L., Physical geography of the Baltic. The Baltic Sea Environment: 1. Uppsala University, Uppsala, Sweden, 1993.

Indāns A., Ošiņa J., Zobena A. Inženierģeoloģija. – Rīga: Zvaigzne, 1986.

Informatīvais materiāls "Aborts". – Rīga: LĢPSVA "Papardes zieds", 2014 [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: http://papardeszieds.lv/wp-content/uploads/2017/02/004_Aborts_broshuura.pdf

Informatīvais materiāls "Attiecības un veselība – mana atbildība!" [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: https://www.spkc.gov.lv/upload/Bukleti/buklets_attiecibas_veseliba.pdf

Informatīvais materiāls "Ceļvedis uz vīrieša ķermeni" [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: http://papardeszieds.lv/wp-content/uploads/2017/02/004_puisiem.pdf

Informatīvais materiāls "Tu esi Tu". [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: http://papardeszieds.lv/wp-content/uploads/2017/02/01_Samazinats-Buklets-Tu-esi-Tu....pdf

Informatīvais materiāls "Darba aprikojuma apkopes, remontdarbi, tīrīšana" [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: <http://osha.lv/lv/publications/files/darba-aprikojuma-apkopes.pdf>

Informatīvais materiāls "Troksnis. Ieteikumi svarīgāko darba vides problēmu risināšanai" [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: http://osha.lv/lv/publications/docs/troksnis_a5.pdf

Informatīvi skaidrojošais materiāls "Darba vietas parametri (apgaisojums, mikroklimats u.c.)" [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: <http://osha.lv/lv/publications/files/darba-vietas-parametri.pdf>

Informatīvais materiāls "Par darba aizsardzības jautājumiem, uzsākot darba gaitas" [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: http://www.vdi.gov.lv/files/vsaa_uzsakotdarbagaitas.pdf

Informatīvais materiāls "Stress darbā jeb psihoemocionālie darba vides riska faktori" [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: <http://osha.lv/lv/publications/files/psihoemocionalie-riski.pdf>

Informatīvais materiāls "Bioloģiskie riski darba vidē" [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: http://stradavesels.lv/Uploads/2017/12/27/02_Biologiskie_riski_Sprudza_27112017.pdf

Informatīvais materiāls "Darba aizsardzības prasības darbā ar azbestu" [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: http://stradavesels.lv/Uploads/2017/03/31/213_2014_Brosura_Azbests.pdf

Informatīvais materiāls "Zini, ar ko strādā! Jaunās prasības ķīmisko vielu marķēšanā" [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: http://stradavesels.lv/Uploads/2014/02/11/13_2010_Brosura_A5_Jaun_mar_kim_vielu_registr_final.pdf

Izglītojoša filma "Cigarete – tava klusā nāve" [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=pSo9nHM47ZQ>

Izglītojoša filma "Dzīve caur atkarību" [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=WsrAzFuMTuo>

Izglītojoša filma "Ja dari to, tad dari to droši!" 2. epizode [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=Zy0CeziA9WA>

Izglītojoša filma "Nāves mušpāpīrs" [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=-zVmfOmMCds>

Izglītojoša filma "Veselīgs uzturs" [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: https://www.youtube.com/watch?v=cWdRf_ouVsw

Kabatas formāta darba aizsardzības rokasgrāmata nodarbinātajiem "Tava rokasgrāmata drošībai un veselībai darbā" [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: http://www.lm.gov.lv/upload/darba_nemejiem/da_rokasgr.pdf

Kaļķis V., Roja Ž. Darba vides riska faktori un strādājošo veselības aizsardzība. – Rīga: Elpa, 2001.

Kampaņas "Strādā vesels" tīmekļa vietne. Materiāli. [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: <http://stradavesels.lv/materiali/>

Kautsky L., Life in the Baltic Sea. The Baltic Sea Environment: – 1. Uppsala University, Uppsala, Sweden, 1993.

Latvijas biotopi. – Rīga: Latvijas Dabas fonds, 2001.

Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības tīmekļa vietne. Apmācības programmas. [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: <https://arodbiedribas.lv/informativie-materiali/apmacibu-programmas/>

Latvijas iedzīvotāju medikamentu lietošanas paradumi saaukstēšanās slimību gadījumos [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: http://www.veselibasprojekti.lv/upload/raksti/Pilna_petijuma_analize26032010.pdf

Latvijas jaunatnes padome. Kā atpazīt viltus ziņas. [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: <http://ljp.lv/index.php/ka-atpazit-viltus-zinas>

Latvijas Republikas likums "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=59994>

Latvijas Republikas Trešais nacionālais ziņojums ANO Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām ietvaros. – Rīga: Vides projekti, 2001.

Latvijas vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra tīmekļa vietne. Vide. [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: <https://www.meteo.lv/lapas/vide/vide?id=1134&nid=320>

Ministru kabineta 2017. gada 5. decembra noteikumi Nr. 716 "Minimālās prasības obligātā civilās aizsardzības kursa saturam un nodarbināto civilās aizsardzības apmācības saturam" [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/295896-minimalas-prasibas-obligata-civilas-aizsardzibas-kursa-saturam-un-nodarbinato-civilas-aizsardzibas-apmacibas-saturam>

Ministru kabineta 2016. gada 19. aprīļa noteikumi Nr. 238 "Ugunsdrošības noteikumi" [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/281646-ugunsdroshibas-noteikumi>

Ministru kabineta 2010. gada 10. augusta noteikumi Nr. 749 "Apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos" [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=214922>

Ministru kabineta 2008. gada 25. marta noteikumi Nr. 195 "Mašīnu drošības noteikumi" [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=173016>

Ministru kabineta 2009. gada 10. marta noteikumi Nr. 219 "Kārtība, kādā veicama obligātā veselības pārbaude" [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=189070>

Ministru kabineta 2007. gada 2. oktobra noteikumi Nr. 660 "Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība" [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=164271>

Ministru kabineta 2007. gada 28. augusta noteikumi Nr. 568 "Kārtība, kādā noformējams administratīvā pārkāpuma protokols-paziņojums par mehānisko transportlīdzekļu pārvietošanās noteikumu pārkāpšanu ārpus autoceļiem Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes krasta kāpu aizsargjoslā, pludmalē vai īpaši aizsargājamā dabas teritorijā" [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/163021-kartiba-kada-noformejams-administrativa-parkapuma-protokols-pazinojums-par-mehanisko-transportlidzeklu-parvietosanas>

Ministru kabineta 2002. gada 9. decembra noteikumi Nr. 526 "Darba aizsardzības prasības, lietojot darba aprīkojumu un strādājot augstumā" [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: https://likumi.lv/doc.php?id=69282&version_date=02.06.2007&from=off

Ministru kabineta 2002. gada 17. septembra noteikumi Nr. 427 "Uzticības personu ievēlēšanas un darbības kārtība" [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=66827>

Ministru kabineta 2002. gada 3. septembra noteikumi Nr. 400 "Darba aizsardzības prasības drošības zīmju lietošanā" [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=66071>

Ministru kabineta 2002. gada 20. augusta noteikumi Nr. 372 "Darba aizsardzības prasības, lietojot individuālos aizsardzības līdzekļus" [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=65619>

NAPO filmas [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: https://www.napofilm.net/lv/napos-films/films?page=1&view_mode=page_grid

Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta tīmekļa vietne. Informatīvie materiāli. [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: <http://www.nmpd.gov.lv/nmpd/medijiem/>

Pastors A. Baltijas jūras piekraste un Rīgas jūras līcis. Latvijas ģeogrāfija. – Rīga: Zinātne, 1997.

Plakāts – mīts "Darba aizsardzība ir tikai darba devēja uzdevums" [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: <http://osha.lv/lv/publications/files/darba-aizsardziba-ir-lieki-izdevumi.pdf>

Plakāts – mīts "Darba aizsardzība ir tikai lieki izdevumi" [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: <http://osha.lv/lv/publications/files/darba-aizsardziba-ir-lieki-izdevumi.pdf>

Plakāts "Nepaej garām – ziņo par riskiem darba vietā!" [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: http://stradavesels.lv/Uploads/2014/02/11/15_2010_Plakats_A2_Zino_par_riskiem_final.pdf

Psihosociālā darba vide. – Rīga: Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība, Labklājības ministrija, 2010 [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: <http://stradavesels.lv/Uploads/2014/02/12/psihosocialadarbavide.pdf>

Skolas vecuma bērnu un pusaudžu veselība [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: https://spkc.gov.lv/upload/Petijumi%20un%20zinojumi/Sabiedribas%20veselibas%20petijumi/skolas_vecuma_bernu_un_pusaudzu_veseliba_svs_4merka_izvertejums_2008.pdf

Slimību profilakses un kontroles centra tīmekļa vietne. Informatīvi materiāli. [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: <https://spkc.gov.lv/lv/informativi-izdevumi>

Slimību profilakses un kontroles centra sagatavotās izglītojošās filmas [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: <https://www.spkc.gov.lv/lv/informativi-izdevumi/izglitajosas-filmas>

Stola I., Siliņš M. Veselības mācība vidusskolai.– Rīga: RaKa, 2005.

Sugu un biotopu aizsardzības likums [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=3941>

Svijs A. Veselība ir galvā, nevis aptiekā. – Rīga: Vieda, 2011.

Ugunsdrošības un ugunsdzēsības likums [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=68293>

Valsts civilās aizsardzības plāns [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: <http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=3736>

Valsts darba inspekcija. Radošas metodes, mācot darba aizsardzību [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: https://www.rsu.lv/sites/default/files/imce/Zin%C4%81nes%20departaments/DDVVI/02032016_radosas_metodes/Linda_Matisane.pdf

Valsts darba inspekcijas tīmekļa vietne. Darba aizsardzība. [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: <http://www.vdi.gov.lv/lv/darba-aizsardziba/aktuala-kampana-par-psihoemocionalajiem-darba-vides-riskiem/>

Valsts meža dienesta likums [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=14594>

Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta tīmekļa vietne. Drošības padomi. [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: https://vugd.gov.lv/lat/drosibas_padomi/ugunsdrosiba/Veselibas_ministrijas_tmeklja_vietne_Infografikas

Veselības ministrijas tīmekļa vietne. Infografikas. [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: <http://www.vm.gov.lv/lv/aktualitates/infografikas/>

Veselības ministrijas tīmekļa vietne. Tava veselība. [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: http://www.vm.gov.lv/lv/tava_veseliba/

Veselības veicināšana skolā [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: http://www.vm.gov.lv/lv/aktualitates/preses_relizes/5589_veselibas_veicinasana_skolas_ka_to_uzlabot/

Videofilmā par Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta darbību ikdienā [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: www.youtube.com/results?search_query=Neatliekamās+medicīniskās+palīdzības+dienesta+darbību+ikdienā

Videosīzēti par trauksmes sirēnām [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: www.youtube.com/results?search_query=civilās+aizsardzības+trauksme

Videosīzēts "Mikroplastmasa" [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=JQH0Q-S3Zmc>

Vides aizsardzības likums [skatīts 2020. gada 10.martā]. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=147917>

**MODUĻA "Sabiedrības un cilvēka drošība (2. līmenis)"
ĪSTENOŠANAI NEPIECIEŠAMIE MATERIĀLIE LĪDZEKĻI**

Nr.p.k.	Materiālie līdzekļi	Daudzums
1.	Tehnoloģiskās iekārtas un darba instrumenti	
1.1.	Mācību kabinets	1 uz grupu
1.2.	Datorklase ar datoriem un interneta pieslēgumu	1 uz grupu
1.3.	Interaktīvā tāfele vai videoprojektors un dators (nodrošinot interneta tīklu)	1 uz grupu
1.4.	Tāfele	1 uz grupu
1.5.	Tāfeles rakstāmpiederumi (krāsaini flomāsteri, tīrīšanas līdzeklis)	Atbilstoši moduļa īstenošanai
1.6.	Mobilā palīgtāfele uz statīva	1 uz grupu
2.	Materiāli, palīgmateriāli u.tml.	
2.1.	Biroja papīrs (dažāda formāta)	Atbilstoši moduļa īstenošanai
2.2.	Mobilās palīgtāfeles papīra bloki	Atbilstoši moduļa īstenošanai
2.3.	Uzskates materiāli, izdales materiāli, audiomateriāli un videomateriāli, metodiskie materiāli u.c.	Atbilstoši moduļa tematiem
2.4.	Pirmās palīdzības aptieciņa ar satura aprakstu	1 uz grupu
2.5.	Individuālie aizsardzības līdzekļi – ādas, elpceļu, dzirdes, galvas, sejas un acu, roku, kāju u.c.	Atbilstoši moduļa īstenošanai
2.6.	Drošības zīmes un signālkrašojuma lente	Atbilstoši moduļa īstenošanai
2.7.	Fizikālo riska faktoru mērīšanas ierīces	Atbilstoši moduļa īstenošanai
2.8.	Instrukciju paraugi: elektrodrošības, ugunsdrošības, darbam ar datoru, smagumu celšanas u.c.	Atbilstoši moduļa īstenošanai
2.9.	Dažādu dokumentu paraugi: darba aizsardzības un ugunsdrošības instruktāžu reģistrācijas žurnāli, obligāto veselības pārbažu kartes, evakuācijas plāni (birojam un ražošanas telpām), nelaimes gadījuma darbā izmeklēšanas akts, darba vides riska novērtējuma dokumentācija, darba aizsardzības pasākumu plāns u.c.	Atbilstoši moduļa īstenošanai